

УДК 82-145 (477.51)

БІЛЯЦЬКА Валентина – доктор філологічних наук, професор кафедри філології та мовної комунікації, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна (valentina.p@i.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4532-2268>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.1>

Бібліографічний опис статті: Біляцька, В. (2022). Вірші-присвяти Анатолія Шкуліпи. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 51, 9–15, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.1>*

ВІРШІ-ПРИСВЯТИ АНАТОЛІЯ ШКУЛІПИ

Анотація. У статті досліджено адресовану лірику в збірці «Озноб» Анатолія Шкуліпи, серед якої виокремлено вірші-присвяти, які є важливим складником поетичної книжки і мають помітне значення в культурно-історичному контексті. Присвяти уточнюють коло прототекстів, є художнім документом і важливим інтерпретаційним кодом, що дає змогу реципієнтові сприймати твір і виявляти в ньому приховані смисли. Вірші-присвяти вітчизняні науковці розглядають як неканонічні жанри і метажанрове утворення, яке вбирає у себе три жанрові форми – послання, присвяту та віршований лист (В. Назарець); як «референсні», або «прикладні» (Ю. Клим'юк); як механізм збереження та ретрансляції індивідуальної, історичної, культурної пам'яті (Л. Скорина); як «інвокативну лірику», модельовану процесом звертання автора до адресата (М. Ткачук). У поетичній збірці «Озноб» А. Шкуліпи вірші-присвяти не завжди мають жанрові рефлексії в назві, у них під назвами вказані адресати з невеликою, але місткою довідкою-характеристикою («Ювілейно-філологічне» – Олександрові Забарному – декану з нагоди славного ювілею філологічного факультету Ніжинського університету імені Миколи Гоголя). Адресатами віршів-присвят збірки «Озноб», яких понад тридцять, є діячі української культури, відомі мовознавці й літературознавці, письменники-класики, письменники-земляки – «Параліч», «Щира ода», «На видноколі вічної любові», «Каштани», «Прощання». Заголовки деяких присвят презентують тему й проблему, відображену автором у творі, несуть інформацію про адресата («Останній зойк Василя Стуса», «До Тичини»), а реципієнт отримує факт для своєї інтерпретації. Поезії «Монолог перед останньою дорогою», «Куля», «Прощання» є ситуативними присвятами, пов'язані з фіксацією пам'яті про події, учасником (свідком) яких був автор дедикації (виголошував поезії на відкритті пам'ятників Ігорю Качуровському, Василю Чумаку, на прощанні зі Станіславом Реп'яхом). Своєрідністю художньої організації жанрових форм адресованої лірики є те, що комунікація з внутрішньотекстовим адресатом є предметом зображення в них.

Ключові слова: Анатолій Шкуліпа, адресована лірика, вірші-присвята, адресат, художня інтерпретація.

BILIATSKA Valentyna – Doctor of Philological Sciences, Professor of Philology and Language Communication Department, Dnipro University of Technology, 19, Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine (valentina.p@i.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4532-2268>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.1>

To cite this article: Biliatska, V. (2022). Virshi-prysviaty Anatoliia Shkulipy [Poems dedicated to Anatoliy Shkulipa]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho*

pedagogichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 51, 9–15, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.1> [in Ukrainian].

POEMS DEDICATED TO ANATOLIY SHKULIPA

Summary. *The article examines the addressed lyrics in the collection “Chills” by Anatoly Shkulipa, among which are dedicated dedication poems, which are an important component of the poetic book and are of great importance in the cultural and historical context. Dedications clarify the range of prototexts, are an artistic document and an important interpretive code that allows the recipient to perceive the work and reveal hidden meanings in it. Dedication poems are considered by domestic scholars as non-canonical genres and meta-genre education, which absorbs three genre forms – message, dedication and poetic letter (V. Nazarets); as “reference” or “applied” (Yu. Klymyuk); as a mechanism of preservation and retransmission of individual, historical, cultural memory (L. Skoryna); as “invocative lyrics”, which is modeled by the process of the author’s address to the addressee (M. Tkachuk). In A. Shkulipa’s collection of poems “Chills” dedication poems do not always have genre reflexes in the title, they indicate the addressees with a small but capacious reference-characteristic (“Jubilee-philological” – to Alexander Zabarny – the dean on the occasion of the glorious anniversary of the philological Faculty of Nizhyn University named after Nikolai Gogol). The addressees of the poems-dedications of the collection “Chills”, of which there are more than thirty, are figures of Ukrainian culture, famous linguists and literary critics, classic writers, fellow writers – “Paralysis”, “Sincere Ode”, “On the horizon of eternal love”, “Chestnuts”, “Farewell”. The titles of some dedications present the theme and problem reflected by the author in the work, carry information about the addressee (“The Last Cry of Vasyl Stus”, “To Tychyna”), and the recipient receives the fact for his interpretation. Poems “Monologue before the last road”, “Bullet”, “Farewell” are situational dedications, which are associated with the fixation of the memory of events, the participant (witness) of which was the author of the dedication (recited poetry at the unveiling of monuments to Igor Kachurovsky, Vasyl Chumak, at the farewell to Stanislav Repyah). The peculiarity of the artistic organization of genre forms of addressed lyrics is that communication with the intratextual addressee is the subject of the image in them.*

Key words: *Anatoliy Shkulipa, addressed lyrics, dedication poem, addressee, artistic interpretation.*

Постановка проблеми. Лірика допомагає розкрити людську душу, фокусує увагу на зовнішній реальності, відображає просторово-часове уявлення історії й сучасності, пов’язує життя з глобальними й особистісними проблемами. Збірка «Озноб» (2019) відомого українського письменника Анатолія Шкуліпи – це художня історія пробудження й відродження національної гідності під час Помаранчевої революції та Революції Гідності («Свромайдан», «Із помаранчевої віхоли», «З чорного відлуння», «Озноб», «Міраж. 2011», «Не тікайте з України», «Поняття навиворіт»); це оспівування краси пручаївського чорнозему, «рясно скропленого кров’ю і потом» предків («Пручаї», «Пручаївські краєвиди», «Швейцарія», «Взаємозв’язок», «Біографія»); це вірші-присвяти, що є маркерами збереження й ретрансляції культурної пам’яті («Із широт величі», «Куля», «Параліч», «Харків. Університет. 1951», «Останній зойк Василя

Стуса», «Монолог перед останньою дорогою»). В анотації зазначено, що вірші збірки писалися переважно тоді, коли думки кипіли кров’ю – жовтою і блакитною і червоно яріли безвихіддю, як і людське життя, ідеться в них про утвердження національного через досягнення вічного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та історичні аспекти адресованої лірики, її специфіка, жанрові форми останнім часом викликають зацікавлення вітчизняних вчених – Л. Бондар, Ю. Клим’юк, В. Назарець, Л. Скорина, М. Ткачук. Жанри адресованої лірики розглядають як неканонічні жанри і метажанрове утворення, яке вбирає у себе три жанрові форми – послання, присвяту та віршований лист (В. Назарець); «референсні», або «прикладні» (Ю. Клим’юк); як механізм збереження та ретрансляції індивідуальної, історичної, культурної пам’яті (Л. Скорина); «інвокативну лірику», модельо-

вану процесом звертання автора до адресата (М. Ткачук).

Збірка «Озноб» А. Шкуліпи багата тематикою, проблематикою й різножанрова: поема, громадська, інтимна лірика, пародія, пісня, балада, сонет, вірші-присвяти, яких понад тридцять, але зовсім не вивчена.

Мета статті – дослідити адресовану лірику, зокрема вірші-присвяти збірки «Озноб» А. Шкуліпи в аспекті підкресленої комунікації з внутрішньотекстовим адресатом, на якого спрямовує зміст свого звернення автор.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**: з'ясувати суть поняття «адресована лірика» в літературно-художньому дискурсі; осмислити її вияви в збірці «Озноб» А. Шкуліпи; визначити своєрідність зображення предмета та адресата присвяти.

Виклад матеріалу. А. Шкуліпа автор поетичних збірок «Звернення до радості», «Право на взаємність», «Зірки над хрестами», «Релігія кохання», «Отава», вибраного «Навскрізь», драматичної поеми-легенди «І знов являється княжна», роману у віршах «Берест» та інших, у яких енергія слова збагачує змістом любов читачів до рідного краю на «нелегких життєвих дорогах», у яких порушено проблеми історичної й культурної пам'яті (Біляцька, 2020, с. 14). У збірці «Озноб» А. Шкуліпи вірші-присвяти не завжди мають жанрові рефлексії в назві. У таких поезіях після назви вказані адресати з невеликою, але місткою довідкою-характеристикою: «Із широт величчя» – *Юрію Лисянському – видатному мореплавцеві, свідому українськості якого не перетерли на прах ні неймовірні тяготи першої кругосвітньої подорожі, ані потужна російська імперія на своїх нищівних жорнах* (Шкуліпа, 2019, с. 14); «Від Полісся – до Алтаю» – *Ірині Грозенко, українці, родом із Алтаю* (Шкуліпа, 2019, с. 95); «Монолог перед останньою дорогою» – *Ігореві Качуровському – лауреатові Національної премії імені Тараса Шевченка, видатному скульптору генерики й архітектоніки українського слова, нещадна доля якого безжалісно погнала то в Росію, то в Аргентину, то в Німеччину, де він – на межі свого патріархального 95-річчя – востаннє зойкнув... щоб нарешті повернутися на Батьківщину – в рідні свої*

Крути – бодай жменькою попелу... (Шкуліпа, 2019, с. 99); «На видноколі вічної любові» – *Михайлові Жовтобрюху – видатному українському мовознавцеві* (Шкуліпа, 2019, с. 281); «Каштани» – *Леоніду Горлачу, ніжинському киянину чи київському ніжинцю, але там і там – завжди із каштанами в серці, колючими і ніжними* (Шкуліпа, 2019, с. 361); «Допоки плететься мереживо» – *Валентині і Костянтину Юшкам, заступникам директора Ніжинського училища культури і мистецтв імені Марії Заньковецької, в ювілейний день народження Її для задушевного облагодження Його* (Шкуліпа, 2019, с. 380) тощо.

Вірші-присвяти збірки «Озноб» пов'язані з іменами діячів української культури, літератури. Умовно присвяти можна поділити на декілька видів, але зосередимося на «філологічних», адресатами яких є відомі мовознавці й літературознавці, письменники-класики, письменники-земляки – «Куля», «Параліч», «Монолог перед останньою дорогою», «Щира ода», «На видноколі вічної любові», «Каштани», «Прощання», «Межа», «Сопілонька», «Музики багато не буває», «На столітній ювілей» тощо.

Деякі тексти присвят в А. Шкуліпи структурно організовані не за апелятивним, а за еготивним комунікативним принципом, на його жанрову належність вказують авторські жанрові рефлексії: «До Тичини», «Портрет», «Останній зойк Василя Стуса», «Мовознавче», «Ювілейно-філологічне», «Сестри».

Спільним художнім знаменником для жанрових форм (послання, присвята та віршований лист), на переконання В. Назарця, є реалізована у їхній структурно-семантичній художній організації підкреслена адресна настанова. Специфікою художньої організації жанрових форм адресованої лірики є те, що предмет зображення в них – комунікація із внутрішньотекстовим адресатом. В адресній настанові присвяти «семантика комунікативності, діалогічності дещо ослаблена. Фактично, присвяту можна розглядати як своєрідний жанр усіченого послання. Якщо в посланні адресація виявляє себе в розгорнутій формі, яка часто наближується до імітації уявного діалогу зі співрозмовником-адресатом, то в присвяті, яка, звісно, не виключає потенційної можливості введення

до неї семантики діалогічності, загалом адресація суттєво ослаблюється, інколи мінімізується винятково до заголовкового комплексу» (Назарець, 2013, с. 70–71).

До мінімізованого заголовкового комплексу належать поезії «До Тичини», «Останній зойк Василя Стуса». Заголовок останньої наповнено смисловим символом, у ній осмислюється злочин влади, яка вітає «безчестя», «безгоміння», «безхребеття» суспільства, тому й вчинила вбивство митця, якого не вдалося зламати, якому не вдалося відтяти крила: «Крила – це не печінки... / Їх не відбити, скільки б не гатили. / Вони – в душі... / Знялись – і у віки / Помайоріли над старі могили...» (Шкуліпа, 2019, с. 69).

Написати поезію «Останній зойк Василя Стуса» автора спонукала інформація про «загадкову» смерть В. Стуса. Поезія несе інформацію про тематику твору і його адресата: реципієнт отримує художній факт про трагічну долю поета-дисидента, з якого він може вибудовувати свою інтерпретацію. Це той заголовок, що презентує основну тему й проблему, відображену автором у творі, до того ж є антропонімним. Поезію подано у формі монологу ліричного героя, який не лише оповідає про себе, але й дає оцінку суспільному ладу: «Я вже сидів... / Уже мене намітив / Диявол із кривавою рукою... / Найлегших слів не кидав я на вітер, / Аби неслись, як листя за водою... / Найлегших слів не кидав я на навилки, / Хоча за вила взятись й підпирало. / Коли слова українські – як могилки... / І степ, як честь, уже переорало...» (Шкуліпа, 2019, с. 69).

Текст присвяти, на думку Л. Бондар, іноді зовсім, а іноді частково не пов'язаний зі змістом твору, а стосується лише особи, якій твір присвячено. «Присвята (посвята, дедикація) – один із позатекстових компонентів, що разом із назвою, епіграфом тощо формує так звану “раму” твору; у присвяті зазначається, кому адресовано твір, часом подається дата, важлива для автора й адресата; висловлюються почуття вдячності, поваги, приязні, любові, хоча відомі гумористичні й навіть сатиричні присвяти; зазвичай стисла, інколи має вигляд розгорнутого літературного тексту самостійної художньо-літературної вартості» (Бондар, 2009, с. 19).

Особа адресата в поезії «Параліч» без коментарів автора співвідносна з певними життєвими картинами та творами, які слугують психологічним мотиваційним фактором виникнення асоціації з потенційним адресатом:

*Узяв би перо, та нічого не зміниться.
З вершин і низин тільки сум у вікні...
Зів'ялого листя судьба затихає.
З горіха вже більше не зійде луна.
Узяв би перо, та рука не тримає –
І тінь не хитнеться у проїмі вікна.
Параліч руки пережити ще можна.
А як пережити параліч душі?
Україна лежить, наче мертва, порожня...
І їй не допоможуть звестись бариши» (Шкуліпа, 2019, с. 21).*

Так, ідеться про останні місяці життя хворого, знесиленого фізично й морально Івана Франка, у якого залишилося лише «кволе зітхання», як «відсвіт від зерня», та «заздрісник», який супроводжував його все життя і в останні дні «бреше паскудно й не кається». Автор художньо інтерпретував факти життя феноменального митця-людини, подавши під назвою таку інформацію: «Мало кому відомо, що в останні роки свого життя паралізований Іван Якович Франко не міг самотужки ні писати, ні навіть ложку у руці тримати – його годували удячний учень, який, працюючи в ресторані, не забував принести геніальному поетові бодай пів тарілки супу» (Шкуліпа, 2019, с. 20). У поезії «Параліч» адресат конкретизований, з морально-етичними, психологічними рисами, світоглядними настановами, біографічними обставинами.

Поезії «Монолог перед останньою дорогою», «Куля», «Прощання» – ситуативні присвяти, пов'язані з бажанням зафіксувати пам'ять про події, учасником (свідком) яких був автор дедикації (виголошував поезії на відкритті пам'ятників Ігорю Качуровському, Василю Чумаку, на похованні Станіслава Реп'яха).

У поезії «Куля», з присвятою – *Василеві Чумаку, поетові-землякові, юне життя якого обірвала ненависна куля* – не згадано адресата, а констатовано лиш факт, коли «Україну накрива за валом вал» (Шкуліпа, 2019, с. 19), коли йшло нищення творчої молоді. Звичайна куля обірвала велике

життя, велику перспективу. Куля не визнає, що перед нею автор революційно-романтичних поезій, який відтворив волелюбну енергію мас до незалежної України в добу національної революції 1918–1919 років, вона не визнає «ні терцій, ні інерцій», а норочить «пошаленіти в серці» у кожного. Та головне, що виконавець натискає курок і не замислюється: «Пощо стріляв?! / Якби ж то сам хоч знав, / Що у поетів цілити – стихія!..» (Шкуліпа, 2019, с. 19).

Певні біографічні обставини спонукали написати вірш-присвяту Ігорю Качуровському «Монолог перед останньою дорогою». Відомий поет, прозаїк, перекладач, літературознавець змушений був покинути рідну Україну ще юнаком, а повернувся до неї «сизим попелом», «сизим димом – у щирому слові». І. Качуровський слідкував за літературним процесом Чернігівщини, приїздив у Ніжин за часів незалежності, зустрічався зі студентами в університеті, а з А. Шкуліпою був знайомий заочно, але він мав відгук на поетичну збірку «І знов являється княжна» від автора «генерики й архітектоніки». Напередодні смерті Ігор Качуровський написав лист-заповіт, у якому просив поховати його на території садиби в с. Крути Ніжинського району, де пройшли його дитячі роки, що й відбулося 22 листопада 2013 року. Власне, поезія «Монолог перед останньою дорогою» є ситуативною присвятою (як і «Куля», «Прощання»), вона була приурочена цій події й виголошена під час перепоховання та вшанування пам'яті митця-науковця:

*Не ногами ступив я у двір...
Не руками торкнувся до клямки...
Сизим попелом – у поговорі...
Сивим димом – у пам'ять до мамки...
Не як люди – п'яним споришем...
Не стежиною, що віднайшлася...
Сизим попелом – прямо у щем...
Сивим димом – у тьму, що спеклася*

(Шкуліпа, 2019, с. 99–100).

Подієвий характер має й поезія-присвята Т. Шевченку. «Розстріл після смерті» – саме так назвав твір А. Шкуліпа про історію збереження бюсту Кобзаря, в який стріляли енкаведисти. Події, про які йдеться в поезії, повторилися в селищі Бородянка, де рашисти на початку квітня 2022-го розстріляли пам'ятник

Тарасу Шевченку, як і погруддя нашого Пророка багато років тому в петербурзькому Ермітажі: «І вийшов він... / Та хоч куди – герой! / Такий сміливий!.. / Вийняв пістолета – / І ну гатити... / Хто із них ізгой? / Хто геній духу?.. / Він чи тень поета? / Довкола – стіни... / Наче цитадель. / І охорона... / Мусі не пробраться... / Стріляє Кремль... / Від імені земель, які насильно засадив за грати. / Ще й нахабніє... / Досі ще стріля. / Хоча, здається, вже й немає Берій. / Та українська корчиться земля – / здригається в сорочці від імперій» (Шкуліпа, 2019, с. 40–41).

Приводом для написання поезії «Розстріл після смерті» було повідомлення в газеті «Свобода», що в парламенті з'явилося погруддя Тараса Шевченка, подароване його праправнучкою, Вірою Тимошенко, президентом Міжнародного благодійного фонду «Духовна спадщина». Вона врятувала витвір мистецтва, виготовлений з латуні 1933 року від цілковитого знищення. Бюст з Ермітажу готувалися віддати на переплавку, вона врятувала його у російських вандалів в обмін на родинні діамантові сережки. Результат «розваг» енкаведистів – дев'ятьма кулями пробито погруддя Шевченка. Як і нищення української духовності, добробуту, людяності в наші дні: «Розгартіш ума. / І білих плям, / Які себе не здатні упізнати. / Не за мільйони нищать – задарма, / Бо що їм Україна?.. / Як і мати...» (Шкуліпа, 2019, с. 42).

А. Шкуліпа, очевидно, не міг і подумати: писав про події, що відбувалися десятки років тому в ХХ столітті, а вони стали по-сатанинськи кривавим віддзеркаленням весни 2022 року: «Хитається – чманіє голова. / Якщо й стоїть, то лиш один... / ШЕВЧЕНКО! / Він кулі переплавив на слова – / Ні щипці не беруть їх, ні обценьки» (Шкуліпа, 2019, с. 43). Вистояв Кобзар, від строф якого завжди тремтіли «вожді», – вистоїть Україна!

Віршова присвята, за визначенням Ю. Клим'юка, «це певний спосіб поетичного висловлювання. Воно спрямоване до конкретного адресата, але стосунки між ним і автором мають найрізноманітніше забарвлення: від дружніх – до абсолютно конфронтаційних, від славослов'я на його честь – до розмови на рівних з ним, або абсолютної незгоди, а звідси викриття як людини реакційної, навіть висмі-

ювання його поглядів, рис характеру, поведінки» (Клим'юк, 2004, с. 186).

Поезія «Каштани» присвячена відомому українському письменникові Леоніду Горлачу, який жив у Києві, а нині живе в Ніжині, тому в присвяті й зазначено: «ніжинському киянину чи київському ніжинцю» (Шкуліпа, 2019, с. 361). А. Шкуліпа познайомився з Л. Горлачем ще коли був студентом, і відтоді підтримує з ним дружні стосунки, написав не одну присвяту поету. Зустріч на алеї каштанів у м. Ніжин і дружня творча розмова, краса рідного краю, над якою «цвітінь домінує», надихнула автора зафіксувати її поетичними рядками: «А каштани такі урочисті!./ А каштани такі богомільні!./ То несуть на дороги імлісті / Поминальні свічки, то весільні...» (Шкуліпа, 2019, с. 362).

Отже, адресат у цій поезії не згаданий і асоціацій з Л. Горлачем теж немає, лише присвята під назвою твору та коментарі автора дають роз'яснення читачеві.

Серед адресованої лірики вірші-присвяти, на думку Л. Скорини, уточнюють коло прототекстів, є важливим інтерпретаційним кодом, що допомагає реципієнтові сприймати твір, виявляти в ньому приховані смисли. «Присвята (дедикація) здатна виконувати у художньому творі різноманітні функції: є одним зі способів включення твору в систему комунікації, механізмом збереження й ретрансляції культурної пам'яті» (Скорина, 2017, с. 3).

Поезію А. Шкуліпи «Харків. Університет. 1951» присвячено студентам-харків'янам, які відмовилися складати іспити «по-московськи», не захотіли корчити «із себе їуду», бо з діда-прадіда були українцями, жили в Україні. Власне, задум написати цю присвяту спонукала інформація про «мовне» та ідейне протистояння Харкова 2010-х років і інформація, що 1951 року було засуджено до розстрілу 33 студенти і понад 800 студентів репресовано

через те, що вони хотіли складати іспити українською мовою. Ця поезія є не лише механізмом збереження індивідуальної, а насамперед історичної та культурної пам'яті:

Харків той біль, як пилінку, здмухнув

Із рукава, на якому калина

Вицвіла, як і сама сорочина.

Харків без пам'яті ще не лежав –

В добрім умі він підбори лизав.

Тим, що на горло йому наступали,

Де ще пісні українські звучали ... (Шкуліпа, 2019, с. 37).

Хоча, за офіційними даними, співробітники СБ України, працівники Центру краєзнавства ХНУ ім. В. Каразіна достовірність вказаного факту не підтвердили документально (очевидно, їх було знищено), лиш «забуття» й «сліду життя»: «Шворнем гарячим, неначе жалом, / Випекли з пам'яті слави огром. / Не докопатися... Згинули хлопці / Разом із мовою в праведній топці» (Шкуліпа, 2019, с. 37).

Висновки. У поетичній збірці «Озноб» А. Шкуліпи вірші-присвяти, яких понад тридцять, не завжди мають жанрові рефлексії в назві, адресати вказані під назвами з невеликою, але місткою довідкою-характеристикою, є ситуативні присвяти, пов'язані з фіксацією пам'яті про події, учасником яких був автор, є антропонімні присвяти. Ми розглянули адресовану поезію лиш однієї з останніх збірок А. Шкуліпи, адресатами якої є діячі української культури, мовознавці й літературознавці, письменники-класики, відомі люди рідного краю.

Перспективи подальших розвідок. З огляду на те, що у своєму поетичному доробку А. Шкуліпа часто звертається до жанрових форм адресованої лірики, перспективи подальших досліджень вбачаємо в розширенні кола аналізованого матеріалу в інших збірках поета як художнього документа й інтерпретаційного коду.

ЛІТЕРАТУРА

- Біляцька В.** Історична пам'ять і конфлікти «пам'яті» у романі у віршах Анатолія Шкуліпи «Берест». *Філологічний дискурс*: зб. наук. праць. 2020. Вип. 10. С. 10–18.
- Бондар Л.** Шевченкові присвяти. *Слово і Час*. 2009. № 3. С. 19–25.
- Клим'юк Ю.** Модифікація жанру віршової присвяти Івана Франка. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2004. Вип. 35. С. 186–194.
- Ліпницька І.** Жанр вірша-присвяти в поетичній творчості Олександра Олеся. *Філологічні науки*. 2010. Вип. 2. С. 28–35.

- Назарець В.** Типологія жанрово-тематичних різновидів присвяти. *Проблеми гуманітарних наук. філологія*. 2013. Вип. 32. С. 68–84.
- Скорина Л.** Присвята як маркер міжтекстових зав'язків пам'яті (на матеріалі українського письменства 1920-х років). *Слово і Час*. 2017. № 7. С. 3–11.
- Шкуліпа А. Г.** Озноб: вірші, поеми. Ніжин : ФОП Лук'яненко В.В., ТПК «Орхідея». 2019, 454 с.

REFERENCES

- Bilyatska, V.** (2020). Istorychna pamiat i konflikty "pamiati" u romani u virshah Anatolia Shkulipy «Berest» [Historical memory and conflicts of «memory» in the novel in the poems of Anatoly Shkulipa «Berest»]. In *Filologichnyi dyskurs: zbirnyk naurovukh prats – Philological Discourse: Collection of scientific works* (Issue 10), (pp. 10–18) [in Ukrainian].
- Bondar, L.** (2009). Shevchenkovi prysviaty [Shevchenko dedications]. In *Slovo i Chas – Word and Time*. (Issue 3), (pp. 19–25) [in Ukrainian].
- Klymiuk, Yu.** (2004). Modyfikatsia zhanru virshovoi prysviaty Ivana Franka [Modification of the genre of poetic dedication of Ivan Franko]. In *Visnyk Lvivskogo univtrsytetu. Seria filologichna – Visnyk of the Lviv University. Series Philology*. (Issue 35), (pp. 186–194) [in Ukrainian].
- Lipnytska, I.** (2010). Zhanr virsha-prysviaty v poetychnii tvorchosti Oleksandra Olesia [The genre of dedication poem in the poetic of Oleksandr Oles]. In *Filologichni nauky – Philological sciences*. (Issue 2), (pp. 28–35) [in Ukrainian].
- Nazarets, V.** (2013). Typolohia zhanrovo-tematychnykh riznovydiv prysviaty [A typology of genre-themed varieties of dedication]. In *Problemy humanitarnykh nauk. Filologia – Problems of humanities. "Philology" Series*. (Issue 32), (pp. 68–84) [in Ukrainian].
- Skoryna, L.** (2017). Prysviata yak marker mizhtekstovykh zviazkiv pamiaty (na materialy ukrainskoho pysmenstva 1920-kh rokiv) [Dedication as a marker of intertextual ties of memory (on the material of Ukrainian literature of the 1920 s)]. In *Slovo i Chas – Word and Time*. (Issue 7), (pp. 3–11) [in Ukrainian].
- Shkulipa, A.** (2019). Oznob: virshi, poetry [Chills: poems, poems]. Nizhyn : FOP Lukianenko V.V., TPK «Orkhidea». 454 s. [in Ukrainian].